

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز
Shiraz University of Medical Sciences

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز
دانشکده پرستاری و مامایی
گروه مامایی
طرح درس اصول و فنون مامایی

نام درس: اصول و فنون مامایی	میزان واحد: ۲	رشته و مقطع تحصیلی دانشجویان: کارشناسی پیوسته مامایی	محل برگزاری: دانشکده پرستاری و مامایی	مدرس: خانم مهین بلوچی
-----------------------------	---------------	---	--	-----------------------

هدف کلی:

آشنایی با اصول و فنون کلی مراقبت از بیمار بر اساس نیازهای جسمانی، روانی و اجتماعی
آشنایی با محیط - مقررات، وسایل و روش کار در اتاق عمل و زایمان

جلسه	هدف کلی	اهداف ویژه: در پایان هر جلسه دانشجو باید قادر باشد	شیوه تدریس و رسانه آموزشی	فعالیت‌های دانشجویان
۱	آشنایی با حرفه مامایی	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف ماما، صفات، مسئولیتها و مهارتهای ماما را شرح دهد. - با اصطلاحات رایج مامایی آشنا شود. - ویژگیهای محیط کار ماما را شرح دهد. - چگونگی پذیرش، تشکیل پرونده و ترخیص زن باردار و زائو را شرح دهد. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس
۲	کنترل علائم حیاتی	<ul style="list-style-type: none"> - زمان اندازه گیری علائم حیاتی در یک مددجو را بدانند. - با انواع راههای کنترل درجه حرارت آشنا شود. - محدوده طبیعی و نوسانات غیرطبیعی درجه حرارت بدن را به طور کامل یاد بگیرد. - محدودهای طبیعی نبض در نوزادان و بزرگسالان را به طور کامل یاد بگیرد. - مکانهای معمول اندازه گیری نبض را به طور کامل بدانند. - محدوده طبیعی و نوسانات غیر طبیعی فشار خون را به طور کامل یاد بگیرد. - عوامل ایجاد کننده خطا در اندازه گیری فشارخون را به طور کامل یاد بگیرد. - محدوده طبیعی و عوامل موثر بر تنفس را به طور کامل یاد بگیرد. - انواع الگوهای تنفس را بشناسد. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس
۳	کنترل علائم حیاتی (عملی)	<ul style="list-style-type: none"> - فشار خون، نبض، تنفس و درجه حرارت را به روش صحیح اندازه گیری کند. - به ثبت V/S در پرونده دقت شود. 	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت برد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی

۴	روش های حفظ سلامت بیمار و پرسنل بهداشتی	<ul style="list-style-type: none"> - علت و اهمیت دست شستن طبی و جراحی را بداند. - شستشوی دستها با تکنیک صحیح برای پروسیجرهای استریل و غیر استریل را می داند. - گان و دستکش را به روش صحیح پوشیده و خارج می کند. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور، نمایش عملی بر روی مولاز	پرسش و پاسخ، حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
۵	روش های حفظ سلامت بیمار و پرسنل بهداشتی (عملی)	<ul style="list-style-type: none"> - روش صحیح اسکراب کردن دست ها را نمایش دهد. - روش صحیح خشک کردن دست ها را نشان دهد. - پوشیدن دستکش استریل را به روش صحیح (باز و بسته) اجرا کند. - پوشیدن گان استریل را به روش صحیح اجرا کند. - طرز گذاشتن و برداشتن وسایل استریل را عملاً اجرا کند. - محیط استریل را بطور صحیحی برقرار کند. 	نمایش عملی بر روی مولاز، وایت برد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
۶	مراقبت عمومی از بیمار	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی دانشجویان با توجهات عمومی بیمار شامل نظافت، دهان شویه، مراقبت از پوست و مو، ماساژ - عوارض ناشی از بیحرکتی را بداند. - نیاز بیمار به خواب، استراحت و آرامش را بیان می کند و راهکارهای لازم جهت برآوردن این نیازها را توضیح می دهد. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس
۷	مراقبت عمومی از بیمار (عملی)	<ul style="list-style-type: none"> - نکات قابل توجه در بهداشت فردی (شستشوی دهان، حمام در تخت، ماساژ پشت) را بطور عملی اجرا کند. - طریقه استفاده از کمپرس گرم و کیف یخ را اجرا کند. 	نمایش عملی بر روی مولاز، وایت برد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
۸	مراقبت عمومی از بیمار و نوزاد (تئوری و عملی)	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مراقبت های نوزاد بعد از تولد: حمام کردن نوزاد، نحوه توزین نوزاد - اندیکاسیون شیو و نحوه انجام آن را یاد بگیرد. - اندیکاسیونهای شستشوی پرینه را نام ببرد. روش صحیح شستشوی پرینه را انجام دهد. - اصول حرکت دادن بیمار و پوزیشنها را شرح می دهد و عملاً به نمایش می گذارد. 	نمایش عملی بر روی مولاز، وایت برد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
۹	پانسمان و راههای کنترل عفونت	<ul style="list-style-type: none"> - اصول مراقبت از زخم را بداند. - ارگانسیم های مسئول عفونی شدن زخم را بشناسد. - انواع پانسمان را یاد بگیرد . - تعریف عفونت را بداند. زنجیره عفونت و عوامل موثر بر ایجاد عفونت را بشناسد. - چگونگی دفاع بدن در مقابل عفونت را بداند. - نحوه پیشگیری و کنترل عفونت در جامعه را بداند . - تعریف مجزا سازی و ایزولاسیون را شرح بدهد . - روشهای گندزدایی طبی و جراحی را برشمارد و تعریف کند. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس
۱۰	پانسمان و راههای کنترل عفونت (عملی)	<ul style="list-style-type: none"> - نکات قابل توجه در تمیز کردن زخم را عملاً اجرا کند. - نحوه انجام انواع پانسمان را عملاً اجرا کند. - طریقه تعویض پانسمان زخم تمیز و آلوده را انجام دهد. - برداشتن بخیه را بصورت عملی اجرا کند. 	نمایش عملی بر روی مولاز، وایت برد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی

-	-	تمرین عملی جلسات گذشته	تمرین عملی	-
پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	<ul style="list-style-type: none"> - راههای مختلف تغذیه را در مددجو بشناسد. - تغذیه مددجو از راه بینی معده ای را یاد بگیرد. - تغذیه مددجو از راه بینی روده ای را یاد بگیرد. - شرایط صحیح انجام گاوآژ را توضیح دهد. - شرایط صحیح انجام لاواژ را توضیح دهد. - سایر راههای تغذیه مددجو را بشناسد. 	تغذیه	۱۱
حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت برد	<ul style="list-style-type: none"> - وارد کردن سوند بینی - معده ای و لاواژ را به طور صحیح انجام دهد. - راه های کسب اطمینان از قرار گرفتن لوله بینی - معده ای در جای مناسب را بیان کند. - خارج کردن سوند بینی - معده ای را انجام دهد. - چگونگی بررسی جذب و دفع مایعات را شرح دهد. 	تغذیه (عملی)	۱۲
پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	<ul style="list-style-type: none"> - یبوست را تعریف کند و راههای درمان یبوست را بیان کند. - تعریف اسهال و انواع آن را نام بداند. - راههای درمان اسهال را بشناسد. - هدف از گذاردن سوند رکتال را بشناسد. - تعریف تنقیه و راههای انجام آن را بداند. - راههای غیر تهاجمی تحریک دفع ادرار را بشناسد. - انواع کاتترهای ادراری را نام ببرد. - نحوه انجام کاتتریزاسیون را توضیح دهد. - نحوه خارج کردن کاتتر ادراری را توضیح دهد. - عوارض کاتتریزاسیون ادراری را شرح دهد. 	اصول مراقبت از دستگاه گوارش و ادراری	۱۳
حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت برد	<ul style="list-style-type: none"> - انواع سوندهای ادراری را بشناسد. - نحوه صحیح انجام کاتتریزاسیون ادراری (موقت و دائم) را نمایش دهد. - خارج کردن سوند فولی را انجام دهد. - نحوه کنترل I&O را عملاً اجرا کند. - چگونگی انجام تنقیه را یاد بگیرد. 	مراقبت عملی از دستگاه گوارش و دستگاه ادراری	۱۴
پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	<ul style="list-style-type: none"> - اصول اساسی در دارودرمانی را شرح دهد. - اشکال رایج و راههای مصرف داروها را بشناسد. - تهیه و محاسبه دارویی را بداند. - علائم اختصاری داروها را بشناسد. - راههای مختلف تجویز دارو به مددجو را بداند. - محل های مختلف تزریق عضلانی، زیرجلدی، داخل جلدی و وریدی را نام ببرد. - نحوه انجام کاتتریزاسیون وریدی را بیان کند. - عوارض تزریق وریدی را توضیح دهد. - فواید و مضرات تجویز دارو به روش های مختلف را بیان کند. - روش گزارش و ثبت داروهای تجویز شده را بداند. - نحوه ترانسفوزیون فرآورده های خونی را بداند. - روشهای مختلف اکسیژن درمانی را شرح می دهد. - شیوه های مختلف ساکشن را شرح می دهد. 	دارودرمانی - ترانسفوزیون - اکسیژن درمانی	۱۵

آماده کردن و اصول تجویز دارو با روش های مختلف (عملی)	۱۶	<ul style="list-style-type: none"> - شیوه شناسایی بیمار را شرح دهد. - دستورات پزشک و کاردکس را اجرا کند. - محل های صحیح تزریق عضلانی، زیرجلدی، داخل جلدی را نشان دهد. - یک تزریق عضلانی، زیر جلدی، داخل جلدی را با روش صحیح انجام دهد. 	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت بورد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
آماده کردن و اصول تجویز وریدی دارو (عملی)	۱۷	<ul style="list-style-type: none"> - نحوه صحیح انجام کاتریزاسیون وریدی (از طریق scalp vein، آثریوکت) را نمایش دهد. داروها را به روش صحیح آماده کند. - انواع سرمهای داخل وریدی را بشناسد. - تزریق وریدی دارو از طریق ست سرم یا آثریوکت را اجرا کند. 	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت بورد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
تمرین عملی	-	تمرین عملی جلسات گذشته	-	-
اکسیژن درمانی و ساکشن (عملی)	۱۸	<ul style="list-style-type: none"> - روشهای صحیح اکسیژن درمانی از طریق ماسک، سوند بینی و کانولا را نمایش دهد. - ساکشن دهانی - حلقی و بینی حلقی و تراکیاستومی را بطور صحیح انجام دهد. 	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت بورد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
وسایل، تجهیزات، مراقبتها و رفتار حرفه ای در اتاق عمل و زایمان	۱۹	<ul style="list-style-type: none"> - مراقبتهای پرستاری قبل، حین و بعد از عمل جراحی را یاد بگیرد. - وسایل موجود در یک بسته استریل زایمان را بداند. - وسایل مخصوص جراحی عمومی، جراحی زنان و زایمان، ست های زایمانی را بشناسد. - انواع پنسها را بشناسد. - انواع نخ های جراحی و سوزنهای بخیه را بشناسد. 	سخنرانی، وایت برد و ویدئوپروژکتور	پرسش و پاسخ، حضور فعال در کلاس
مراقبتهای عملی اتاق عمل و زایمان	۲۰	<ul style="list-style-type: none"> - با انواع پنس ها و نخ های جراحی و سوزن های بخیه عملاً آشنا شود. - به صورت عملی با وسایل موجود در یک بسته استریل زایمان آشنا شود. - نحوه پرپ کردن را اجرا کند. - پوزیشن های مربوط به انواع جراحی های زنان را به نمایش بگذارد. 	نمایش عملی بر روی مولاژ، وایت بورد	حضور فعال در اتاق پراتیک، تمرین فردی
تمرین عملی	-	تمرین عملی جلسات گذشته	-	-

نحوه ارزشیابی:

حضور باموقع و فعال در کلاس درس و اتاق پراتیک
انجام تکالیف محوله
شرکت در امتحان پایان ترم به روش کتبی و OSCE
۲ نمره
۲ نمره
۱۶ نمره

جلسات عملی به صورت جداگانه برای دو گروه اجرا خواهد شد و در صورت لزوم ترتیب پروسیجرهای ذکر شده تغییر خواهند کرد.

منابع

۱. سند مامایی. وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی. (حوزه مشاوره وزیر در امور مامایی). ۱۳۹۱.
۲. قوانین نظام پزشکی. پیشگامان توسعه، سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰.
۳. شاهرخی ساردو مهین. مامایی بالینی در یک نگاه. جلد اول و دوم. تهران: سالمی، ۱۳۹۰.
۴. ایوان بقا ریحانه، صحتی شفائی فهیمه. اصول و فنون مامایی روش کار در اتاق عمل و زایمان. تهران: حکیم هیدجی، ۱۳۹۰.
۵. ترجمه خلیلی پور دارستانی مانیتا، هیراد پروانه. اصول و فنون مامایی (عمومی و تخصصی). تهران: خسروی، ۱۳۸۸.
۶. تایلور، کارول. لیلیس، کارول. لمون، پرسیلا. ترجمه‌ی اسدی نوغابی، احمد علی، (۱۳۸۵). اصول و مهارتهای پرستاری ۲۰۰۵ تابلور- روش های کار در ۳ جلد. تهران. انتشار اندیشه رفیع.
۷. پاتر، پاتریشیا آن. پری، آن گریفین. ترجمه‌ی سالمی، صدیقه، (۱۳۸۶). اصول و فنون پرستاری پوتر و پری. تهران: نشر سالمی.
۸. تذکری، زهرا. موحدپور، آسیه، (۱۳۸۶). اصول و فنون مامایی و روش کار در اتاق عمل و زایمان. تهران. نشر سالمی. چاپ دوم.

۹. دوگاس و همکاران. ترجمه ی گروه مترجمین تهران معاونت پژوهشی وزارت بهداشت. اصول مراقبت از بیمار: نگرشی جامع بر پرستاری. تهران: انتشارات گلبن
۱۰. کلاین، سوزان. ترجمه ی رضواندی، رحیم، (۱۳۸۳). امداد مامایی. تهران. انتشارات مازیار. چاپ اول.
۱۱. ساداتی لیلا، گلچینی احسان. آشنایی با ابزار و تجهیزات اتاق عمل. تهران: جامعه نگر، ۱۳۹۱
۱۲. کشوری امیر، جعفریان علی، سلطانی یکتا سعید، امامی رضوی حسن، طالب پور محمد، جمشیدیان حسن. مهارتهای جراحی برای پزشکان غیرجراح. تهران: انتشارات برای فردا، ۱۳۸۵.
۱۳. Taylor, C. Lillis, C. Lemone, P. (2001). Fundamentals of Nursing The Art & Science of Nursing care. 4th ed. Lippincott Williams & wilkins.
۱۴. Potter. Perry. (2005). Potter & perry's Fundamentals of Nursing with over 1100 illustrations. 2 ed. sydney. Elsevier
۱۵. Martin, K- G. (1997). Maternity Nursing. 18th ed. New York. Lippincott.
۱۶. Lefier, Gloria. (2005). Maternity Nursing. 9th ed. New York. Lippincott.